

Doç. Dr. A. SELÇUK ÖZGENÇ

**ÇOK TARAFLI
VERGİ ANLAŞMASININ
TEMEL ESASLARI**

**-MATRAHIN AŞINDIRILMASI VE KARIN TAŞINMASI
EYLEM PLANI 15 ÇERÇEVESİNDE-**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XVII
§1. GİRİŞ.....	1
I. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASI KAVRAMI	1
1. Tanım	1
2. Terim.....	4
II. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ DİĞER ÇOK TARAFLI VERGİ SÖZLEŞMELERİNDEN AYIRT EDİLMESİ	5
1. Bölgesel Anlaşmalardan Ayırt Edilmesi	5
2. İdari Anlaşmalardan Ayırt Edilmesi	6
a. Vergisel Konularda Karşılıklı İdari Yardımlaşma Konvansiyonu.....	7
b. Vergi Konularında Otomatik Finansal Bilgi Değişimi Standardı	9
c. Çok Taraflı Yetkili Otorite Anlaşması (Multilateral Competent Authority Agreement).....	10
3. Avrupa Birliği Tahkim Konvansiyonu	11
III. KONUNUN SINIRLANDIRILMASI VE PLAN.....	12

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ ARKA PLANI

§2. MATRAHIN AŞINDIRILMASI VE KARIN TAŞINMASI İLE MÜCADELENİN TARİHSEL SÜRECİ	15
I. BEPS ÖNCESİNDE KOORDİNASYON VE İŞBİRLİĞİ GİRİŞİMLERİ	15
1. Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi.....	16
2. Haksız Vergi Rekabetinin Önlenmesi.....	18
3. Bilgi Değişimi ve Şeffaflığın Sağlanması.....	19
II. BEPS DÖNEMİ KOORDİNASYON ve İŞBİRLİĞİ GİRİŞİMİ	20
1. BEPS Sorunun Ortaya Konulması: Şubat 2013 Raporu	21
a. Politik Gündem: Vergi Gelirlerinde Azalma	21
b. Hukuki Gündem: Boşluklardan Yararlanma.....	23
c. Reaksiyon: Küresel Eylem Planı	28
aa. Küresel Eylem Planı İhtiyacı.....	28
bb. Küresel Eylem Planının Amacı: Uluslararası Vergilendirmede Baskı Yaratan Unsurların Kavranması.....	29
aaa. Küresel İş Modelleri ve Vergilendirme	31
bbb. Rekabet ve Vergilendirme	33
ccc. Kurumsal Yönetim ve Vergilendirme.....	36
2. BEPS Eylem Planlarının Açıklanması: Temmuz 2013 Raporu... ..	36
3. Eylem Planı 15: Çok Taraflı Anlaşmanın Geliştirilmesi.....	40
§3. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ NEDENSEL SÜRECİ.....	42
I. VERGİ ANLAŞMALARININ GÜNCELLENMESİ GEREKSİNİMİ	42
II. VERGİ ANLAŞMALARININ GÜNCELLENMESİNDE MAKUL ARAÇ GEREKSİNİMİ.....	48
1. Çok Taraflı Anlaşmanın Geliştirilmesinin Cazip Olması	49
a. BEPS'in Yürütülmesi Açısından	49

b. İkili Vergi Anlaşmalarının Yürütülmesi Açısından	51
2. Çok Taraflı Anlaşmanın Uygulanabilir Olması	52
a. Hukuki Açıdan.....	52
b. Teknik Açıdan.....	55
c. Politik Açıdan.....	57

İKİNCİ BÖLÜM

ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ HUKUKSAL DÜZENİ

§4. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ HUKUKSAL NİTELİĞİ	61
I. ÇOK TARAFLI ANLAŞMANIN KONVANSİYON NİTELİĞİ ...	61
II. ÇOK TARAFLI ANLAŞMANIN VERGİ ANLAŞMALARI İLE İLİŞKİSİ.....	67
1. Mevcut Anlaşmalar Açısından	71
2. Mevcut Anlaşmalarda Sonradan Yapılacak Değişiklikler Açısından.....	75
3. Gelecek Anlaşmalar Açısından	77
§5. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ İŞLEYİŞ ESASLARI.....	79
I. ÇOK TARAFLI ANLAŞMANIN ŞEKLİ VE MADDİ İÇERİĞİ....	79
1. Şekli İçerik	79
2. Maddi İçerik	81
a. Asgari Standartlar	82
b. Asgari Olmayan Standartlar	83
c. Esneklik Araçları	85
aa. Kapsam.....	85
bb. Değerlendirme	89
II. ÇOK TARAFLI ANLAŞMANIN UYGULAMA ALANI	92
1. Kapsanan Anlaşmalar	92

2. Kapsanan Anlaşma Türleri	95
a. ÇVÖ Anlaşmaları: İkili/Çok Taraflı.....	96
b. Diğer Anlaşmalar.....	99
aa. Veraset ve İntikal Vergisi Anlaşmaları.....	100
bb. Diplomatik Muafiyet Anlaşmaları	101
III. ÇOK TARAFLI ANLAŞMANIN İŞLEYİŞİ.....	102
1. Maddi Açıdan.....	103
a. Opsiyonlar: Opt-in/ Opt-out/Alternatif Hükümler	103
aa. Opt-Out Hükümler.....	103
bb. Opt-in Hükümler.....	106
cc. Alternatif Hükümler	108
b. Uyumluluk Kuralları	110
c. Çekinceler	114
2. Usuli Açıdan	119
a. Bildirim Yükümlülüğü.....	119
b. Depoziter	122
c. Taraflar Konferansı.....	124
d. MLI Uygulama Yardım Kutusu (ToolKit).....	127
3. Yürürlük ve Uygulama Açısından	128
a. MLI'nın Yürürlüğe Girmesi	128
b. MLI'nın Uygulanması (entry into effect)	129
c. MLI'dan Geri Çekilme ve Fesih	133
aa. MLI'dan Geri Çekilme	133
bb. MLI'nın Feshi	135
4. Dil Açısından.....	136
§6. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ İŞLEYİŞİNDE	
UYGULAMA SINIRLARI	139
I. OPSİYONLARIN KULLANIMINDAN DOĞAN SINIRLAR..	139
1. Opsiyonların Sınıflandırılması.....	139
2. Opsiyonların Kullanılması	142
3. Opsiyonların Tersine Çevrilmesi	144

4. Opsiyonların Mütakabiliyet Açısından Hukuki Sonuçları	146
II. UYUMLULUK HÜKMÜNDEN DOĞAN SINIRLAR	148
1. Çatışma Kuralı Olarak Uyumluluk Hükümü	148
2. Uyumluluk Hükümleri ve Asgari Standartlar	154
III. ÇEKİNCELERDEN DOĞAN SINIRLAR	155
1. Uluslararası Hukuk Açısından Çekince	155
2. MLI Çekincelerinin Kapsamı	158
a. Asgari Standartlara İlişkin Çekinceler	158
b. Asgari Olmayan Standartlara İlişkin Çekinceler	162
c. Tahkim Çekinceleri	163
d. Diğer Çekinceler	165
3. Çekincelerin Kullanım Türleri	165
a. Simetrik Uygulama	165
b. Asimetrik Uygulama	166
c. Zorunlu Anlaşma Gerektiren Çekince	168
4. Çekincelerin Kullanım Zamanı	168
5. İzin Verilemez Çekincelerin Hukuki Sonuçları	170
IV. BİLDİRİMLERDEN DOĞAN SINIRLAR	172
1. Bildirimlerin Gönderilmesi ve Alınması	172
2. Bildirimlerin Şekli	174

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ YORUMU

§7. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ YORUM	
KAYNAKLARI	177
I. YUMUŞAK HUKUK (SOFT LAW) BAKIMINDAN	177
1. Açıklama Beyanı	177
2. BEPS Raporları	184
3. OECD Model Şerhi	191

II. KATI HUKUK (HARD LAW) BAKIMINDAN.....	195
1. Konvansiyonun Başlangıcı: Konu ve Amaç	195
2. ÇVÖ Anlaşmaları.....	199
3. Taraflar Konferansı.....	200
4. Birleştirilmiş (Sentez) Anlaşmalar.....	202
a. Birleştirilmiş (Sentez) Anlaşma Metninin Faydaları	203
b. Birleştirilmiş (Sentez) Anlaşma Metninin Zorlukları.....	205
c. Birleştirilmiş (Sentez) Anlaşma Rehberi	207
aa. Rehberin Kapsam ve Amacı	207
bb. Rehberde Benimsenen İlkeler	208
cc. Rehber Önerileri.....	210
d. Birleştirilmiş (Sentez) Anlaşmanın Sonuçları	212
III. DİL BAKIMINDAN: GEÇERLİ DİL/RESMİ DİL.....	213
1. Anlaşma Dili Konusuna Genel Bakış	214
2. Geçerli Dil Uygulama Yöntemleri.....	216
3. MLI Yaklaşımının Değerlendirilmesi	217
§8. ÇOK TARAFLI VERGİ ANLAŞMASININ YORUM	
ESASLARI.....	223
I. ANLAŞMA YORUMUNUN ÖNEMİ: ÇVÖ	
ANLAŞMALARI-MLI	223
II. VERGİ ANLAŞMASININ YORUMUNDA GENEL	
KURALLAR: VAHS	226
1. Genel Yorum Kurallarının İşleyişi	228
a. İyi Niyet İlkesi.....	228
b. Olağan Anlam	230
c. İçerik.....	230
aa. Sonraki Anlaşma	232
bb. Sonraki Uygulama	233
cc. İlgili Uluslararası Hukuk Kuralı	233
d. Amaç ve Konu	234
e. Özel Anlam.....	234

---

2. Tamamlayıcı Yorum Kurallarının İşleyişi.....	235
III. VERGİ ANLAŞMASININ YORUMUNDA ÖZEL KURAL: OM 3(2) GÖNDERME (RENVOİ) HÜKMÜ	236
1. Hükmün Temelleri.....	236
2. Hükmün Kapsamı.....	238
3. “İçerik Aksini Gerektirmedikçe” Koşulu	239
IV. MLI YORUMUNDA ÖZEL KURALLAR: MLI, m.2(2)/m.32....	241
1. MLI m.2(2): Kapsam ve İçerik.....	242
2. MLI, m.32 : Kapsam ve İçerik.....	246
V. MLI YORUM ORGANLARI	250
1. Taraflar ve İmzacılar.....	250
a. Taraflar	250
b. İmzacılar.....	251
2. Taraflar Konferansı.....	252
a. Taraflar Konferansı ve Konvansiyonun Değiştirilmesi	254
b. Taraflar Konferansı ve Yorum	255
§9. SONUÇ.....	259
KAYNAKÇA	273